

Albanië & Kosovo 2019

Sinds 1993 reizen er jaarlijks studenten van studentensteden door heel Nederland af naar de Balkan om daar projecten te ondersteunen die de leefbaarheid van de lokale bevolking bevorderen. Bussen vol medicijnen, knuffels, pennen en potloden vertrekken richting dit door oorlog geteisterde gebied. Afgelopen voorjaar vond dan ook de eerste reis van Mara Utrecht plaats. Wij, Erisa Borova, Charlotte van Tilburg, Rein van der Laan en Hugo Brautigam begaven ons na een goede voorbereiding op 29 april 2019 dan ook richting Tirana, de hoofdstad van Albanië. Onze reis zou tien dagen duren en zich uitspreiden over de landen Albanië en Kosovo. In deze landen is het effect van de Joegoslavische Oorlogen duidelijk te zien. Slechte infrastructuur en een lage levensstandaard zijn hier voorbeelden van. Onze missie was dan ook duidelijk: de mensen die het het meest nodig hebben, te hulp schieten.

De eerste drie dagen van onze reis liepen we mee met een organisatie die Fundjave Ndryshë heet. Maandagmorgen vroeg vertrokken we. We maakten kennis met de begeleider en tevens leidinggevende van het bedrijf, Shkelzen Krajku. Na met hem een kop koffie gedronken te hebben vertrokken we met een grote truck richting de lokale supermarkt waar we pak en beet honderd voedsel- en noodpakketten inpakten. Daarna vertrokken we richting de buitenwijken van de stad om deze pakketten uit te delen.

Het eerste gezin dat wij bezochten bestond uit een slechtziende vader die leed aan een vergevorderde vorm van huidkanker en albinisme. De moeder van dit gezin had een aangeboren afwijking, genaamd hyperkyfose. Het is in Albanië (en omstreken) gebruikelijk dat twee mensen met een beperking of handicap met elkaar trouwen en zich niet bemoeien met de 'gezonde mensen'. Dit gezin leefde dan ook afgelegen en werd nauwelijks tot nooit bezocht door familie. Het dochttertje was een vrolijk meisje met een grote motivatie om te leren. Door de slechte levensomstandigheden en stress in de familie had ze regelmatig last van epileptische aanvallen. Medicatie konden ze niet betalen en daarom hebben wij besloten om bij te dragen in de medicatie voor dit gezin.

Foto 1

Het tweede gezin dat we bezochten was een gezin van de Roma-community met 5 kinderen. Naast de kinderen zorgden de ouders ook voor de grootouders. De vader van het gezin was klusjesman maar kon geen vaste baan vinden en werkte af en toe zwart en had moeite om het gezin te onderhouden en eten te geven.

Foto 2

Dit gezin bestond uit een vader, een moeder en 2 kinderen. Het oudste kind van het gezin was een jongen van 11 jaar oud. Vanwege de armoede binnen zijn gezin schaamde hij zich voor zijn leeftijdsgenoten. De moeder was op dit moment aan het werk in een kledingfabriek waar zij fysieke arbeid verrichtte voor een paar cent per uur. De vader van het gezin was met pensioen en had onlangs een hok naast het huis gebouwd dat wordt gebruikt als wc. Beide kinderen gingen gelukkig wel naar school, dit moedigen wij graag aan en daarom zorgen wij ervoor dat niet alleen zij, maar zoveel mogelijk kinderen worden voorzien van schoolspullen.

Foto 3

Toen we bij dit huis aankwamen werd er in eerste instantie niet open gedaan. Na lang kloppen deed een meisje open die alleen thuis was. Haar ouders waren vergeten dat we langs zouden komen en hadden het hek op slot gedaan. Toen we over het hek waren geklommen met de voorraden kwamen we binnen in een donker huis met overal etensresten, vieze kleren en een penetrante plas geur. De ouders waren zwakbegaafd en het meisje was zwaar verwaarloosd. Een trieste situatie om te zien maar helaas een vaker voorkomende situatie. Net als de andere gezinnen hebben we hun voorzien van een etensvoorraad voor de komende maand.

Foto 4

Dit gezin bestond uit 3 kinderen en een vader en moeder. De ouders van dit gezin konden niet goed met elkaar overweg, maar helaas is er vanwege de armoede geen mogelijkheid tot scheiding. Om het gezin te onderhouden doet de man af en toe wat klusjes, maar hiermee komt het gezin de maand helaas niet rond.

Foto 5

In deze familie woonden een moeder en vader samen met één zoontje. De vader leed aan epilepsie en leek ook dementerend te zijn. Hij liep af en toe weg van huis en leek de gesprekken niet echt te kunnen volgen. Het zoontje was onlangs heel ziek geweest door een blinde darmontsteking waar ze laat achter waren gekomen. De moeder was ontzettend bezorgd over haar gezin en smeekte om medicijnen voor haar man omdat ze zelf geen medicijnen meer kon halen door haar apotheekschuld die te hoog was. Ook had ze een schuld van 12 000 lek (omgerekend nog geen €100) bij de bank om haar huur te kunnen betalen. Als ze die schuld niet afbetaalde binnen een maand dreigde ze haar huis uit gezet te worden. Samen met Fundjave Ndryshe hebben wij haar schulden kunnen afbetalen.

Foto 6

Ook bezochten we gezinnen op het platteland. Dit gezin was een schone familie. De moeder van dit huishouden deed er alles aan om haar gezin zo goed mogelijk te onderhouden. De man verdiende zijn geld met bepaalde klusjes, zoals schilderen en tuinieren. Vorig jaar heeft Stichting Mara een zonnepaneel voor hun aangeschaft waardoor zij nu gebruik kunnen maken van elektriciteit.

Foto 7

Een van de meest hartverscheurende ervaringen die wij tot nu toe op onze reis hebben meegemaakt betrof een lichamelijk beperkte vrouw, die samen met haar geestelijk gehandicapte man onder een zeil woonde. Hun huis was 5 jaar geleden afgebrand en helaas zijn er geen goede regels en hulp van de overheid in Albanië met betrekking tot deze situatie. De man en de vrouw zwerven rond, maar eindigen altijd weer onder een zeil in de tuin van hun oude huis, omdat dit de enige plek is waar ze zich thuis voelen.

Foto 8

Dit gezin bestond uit een alleenstaande moeder met een zoon en een dochter. De moeder was een aantal jaar geleden een rechtszaak tegen de vader van dit gezin begonnen vanwege mishandeling, waar hij tot op heden voor vast zit.

Om haar gezin te onderhouden verkoopt de moeder kettingen voor ongeveer 5 cent per stuk. Natuurlijk hebben wij met Stichting Mara van haar een ketting gekocht (voor natuurlijk een heel stuk meer dan die 5 cent). Om het huis te verwarmen stookt het gezin afvalhout, waar nog allerlei chemische materialen in zitten verwerkt. De rook die hier van af kwam bleef nog uren na ons bezoek in onze keel hangen.

Foto 9

Deze foto is genomen bij een Roma familie in de bergen, in de buurt van Berat. Het gezin bestond uit een vader, moeder en twee zoontjes. De vader leed aan HIV. De rest van het gezin gelukkig niet. Het jongste zoontje was zwaar astmatisch en belandde daardoor maandelijks in het ziekenhuis. Naast de voedselvoorraad hebben we medicijnen en een astmapompje gedoneerd aan het jongetje.

Foto 10

Op dinsdagochtend vertrokken wij vroeg vanuit het kantoor van Fundjave Ndryshë richting het kleine stadje Fushnje, een kleine 35 kilometer van Tirana. Onderweg zijn we gestopt bij een winkel waar we twee speciale, elektrisch verstelbare bedden hebben aangeschaft. Deze bedden waren bedoeld voor twee mensen die in een klein huisje in Fushnje wonen. De twee mensen, een man van 32 en een vrouw van 65, lagen thuis al beiden 20 jaar aan bed gekluisterd, door fouten van de lokale artsen. In het gebied heerste namelijk gedurende de jaren '90/'00 een burgeroorlog, waardoor ziekenhuizen onderbezet waren en de goeie artsen in conflicthaarden moesten optreden. Zodoende is bij de man een verkeerde bloedtransfusie fataal gebleken, en een verkeerd medicijn is bij de vrouw toegediend, wat zij nietsvermoedend jaren heeft geslikt, met een (bijna) volledige verlamming tot gevolg. De man van de verlamde vrouw, tevens ook de vader van de verlamde man, zorgt dus al sinds de ongevallen voor de twee zieken. Dag in dag uit wast hij ze, kleedt hij ze aan, zorgt hij dat ze genoeg te eten hebben en staat hij ieder moment van de dag voor ze klaar. Het probleem was echter dat deze vader niet genoeg geld had om de juiste middelen aan te kunnen schaffen voor de twee zieken, met als gevolg dat hun conditie alsmaar verslechterde. De vrouw heeft door het slechte bed gedurende de jaren allerlei ligwonden opgelopen en de man, die in eerste instantie nog zijn linkerbeen kon bewegen, raakte ook die enige mogelijkheid tot beweging kwijt. Na een lange rit kwamen we eindelijk aan in het kleine dorpje waar we het gezin troffen. De vader stond ons al reikhalzend op te wachten en zodra we de auto's geparkeerd hadden snelde hij ons tegemoet om te helpen met tillen en sjouwen. Eenmaal binnen zagen we de situatie aan en zijn meteen begonnen met het installeren van de bedden. Zodra de twee zieken in hun nieuwe, elektrische bed lagen konden we meteen merken hoe enorm opgelucht ze waren. De vrouw, die niks meer kon bewegen behalve haar ogen, maar wel last had van spasmes, gaf met een genoegzame blik en oogcontact aan ons aan hoe groot het verschil was. De man, die ook geestelijk letsel had opgelopen door de bloedtransfusie en medicijnen, zagen we voorzichtig glimlachen. De vader bedankte ons met tranen in zijn ogen en prees allen duizendmaal in het Albanees. We vertrokken weer na ongeveer anderhalf uur met een voldaan gevoel, op naar de andere families die hulp nodig hadden.

Foto 11, 12, 13

Na de projecten met Fundjave Ndryshë zette onze reis zich voort richting Kosovo.

Zaterdagochtend, na een stevig ontbijt, hadden we een afspraak bij een organisatie die 'The Ideas Partnership' heet. Deze organisatie bevindt zich even buiten Prishtina, in Fushë Kosovë, midden in een soort sloppenwijk waar meer dan 3000 mensen leven. De meeste inwoners zijn Roma, maar ook zigeuners, Ashkali en enkele Bosniërs en Serviërs zijn te vinden tussen de honderden vaak zelf gebouwde huisjes en op de smalle stoffige wegen. Kinderen spelen buiten tussen het vuilnis in smerige, kapotte kleding en mannen en vrouwen met kruiwagens vol met oude flessen en potten en kannen banen zich een weg door de stinkende steegjes. Midden in deze wijk zit TIP, een organisatie gerund door de Britse Elizabeth Gowing. Elizabeth woonde door de baan van haar man al een aantal

jaar in Kosovo en liep op een dag een meisje tegen het lijf die haar vertelde dat zij, hoewel ze wel had gewild, niet toegelaten werd op een school omdat ze al “te oud was”. Dit greep haar zo aan dat ze besloot om het voor ieder kind mogelijk te maken om naar school te gaan, ook als je weinig geld hebt. Daarom heeft zij, met wat financiële hulp, The Ideas Partnership opgericht. Het is een non-profit school, die kinderen tussen de 3 en de 14 jaar oud gratis naar school laat gaan. Veel ouders laten hun kinderen namelijk niet gaan vanwege kosten, of simpelweg het feit dat de kinderen moeten werken (lees: afval verzamelen). Met hulp van donaties en overheidsgeld en in samenwerking met tientallen vrijwilligers heeft Elizabeth het voor elkaar gekregen om nagenoeg alle kinderen naar school te laten gaan. Voor de school hebben we kussens voor de stoelen gekocht, een first-aidkit, twee grote containers en we hebben 30 hygiënepakketten samengesteld om uit te delen aan de moeders van de kinderen die zij krijgen wanneer zij een uurtje voorlichting volgen. Daarnaast hebben we nog een flinke donatie achtergelaten om de school van alle nog extra nodige voorzieningen te voorzien. Vervolgens mochten we enkele lessen volgen wat een overvloed aan vrolijke gezichtjes opleverde.

Foto 14, 15, 16

Maandag hebben wij een bezoek gebracht aan de organisatie Labyrinth. Labyrinth bezit drie verslavingsklinieken gelegen in Kosovo. De verslavingsklinieken zijn hier niet bedoeld om af te kicken, maar om verslaafden op te vangen en medicatie en preventie te bieden om een stijging tegen te gaan. Dit heeft te maken met het feit dat het aantal verslaafden in Kosovo te hoog is ten opzichte van de hulp die geboden kan worden. Dit komt doordat er vanuit de overheid een laag budget is voor verslavingshulp. In heel Kosovo is er zodoende maar één echte afkickkliniek, waar plaats is voor slecht zes verslaafden.

Wij begonnen gedurende dit project steeds beter te begrijpen wat wij nou eigenlijk voor deze organisatie konden betekenen. In eerste instantie vonden wij het een vreemd idee om schone naalden te doneren aan de organisatie voor de verslaafden. De eerste gedachte die hierbij opkomt is dat ze hierdoor juist gestimuleerd worden om drugs te gebruiken. Dit is echter niet zo. Wij hebben plekken gezien, de zogeheten “hotspots”, waar verslaafden komen om te gebruiken. Er liggen hier zoals op de foto's te zien is allemaal naalden op de grond om her te te gebruiken. Door nieuwe naalden te doneren voorkomen wij besmettelijke ziekten zoals hiv en hepatitis. Deze mensen volledig helpen is op dit moment een hopeloze zaak, maar we kunnen op z'n minst proberen de schade te beperken. De verslaafden kunnen in Prishtina in de kliniek en in andere steden in de ziekenhuizen methadon halen, dit is een pijnstillers die op opium lijkt. Het is als het ware een vervanger voor heroïne en heeft een gelijkwaardige werking. Het zorgt ervoor dat verslaafden zich niet meer ziek hoeven te voelen bij het stoppen of vermindering van drugsgebruik. Buiten naalden hebben wij een blik kunnen werpen op de opvangcentra voor de verslaafden. Het was een kille bedoening; de lichten waren kapot, de muren waren geel door de rook en er stond alleen een tafel in deze holle, sombere ruimtes. Wij als Stichting Mara hebben besloten om aan een aantal zaken bij te dragen. Allereerst aan het volledig opknappen van de klinieken. Daarnaast aan het beschikbaar stellen van een budget om preventie op scholen door middel van brochures en voorlichting uit te breiden. Als laatste en tevens de belangrijkste donatie is de medicatie. Onder deze medicatie verstaan wij crème voor de aderen waarin wordt geprikt, verband voor bloedverlies indien het mis gaat en steunkousen tegen trombose. Wij hopen met onze donaties een grote ontwikkeling te zien binnen Labyrinth.

Foto 17, 18, 19

Op dinsdagochtend, onze laatste dag, zijn we teruggegaan naar The Ideas Partnership om bij de kleuterklas te helpen tijdens de les van 9.30-12.00. Samen met de kleinste leerlingen van de school hebben we ochtendgymnastiek gedaan, boekjes gelezen, geverfd en vooral heel veel plezier gemaakt. Ondanks hun erbarmelijke situatie zijn de kinderen ontzettend vrolijk en energiek, en toen hun ouders ze weer kwamen ophalen sjokten ze met hangende schouders het lokaal uit na ons nog een laatste keer gedag gezegd te hebben. "Bye teacher!"

Foto 20

.